

Περίγραμμα Περιεχομένου ΑΠ Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄ Λυκείου

Εισαγωγικά

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Λύκειο επιτυγχάνεται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμένων (προφορικών/γραπτών, γλωσσικών/μη γλωσσικών, πολυτροπικών, ασυνεχών), τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη, όπου (συν)υπάρχουν οι κειμενικοί τύποι της Περιγραφής, της Αφήγησης, της Επιχειρηματολογίας, των Οδηγιών, μέσα από τον προβληματισμό συγκεκριμένων θεματικών ενοτήτων. Ο/Η φιλόλογος στοχεύει, μέσω της επικοινωνιακής - κειμενοκεντρικής προσέγγισης, στην καλλιέργεια των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων: Κατανόηση Προφορικού/Γραπτού Λόγου – Παραγωγή Προφορικού/Γραπτού Λόγου, σύμφωνα με τους αντίστοιχους Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας.

Ο/Η διδάσκων/ουσα αξιοποιεί τόσο τα διδακτικά εγχειρίδια Έκφραση Έκθεση Τεύχος Α΄ ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Θεματικοί Κύκλοι, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Γλωσσικές ασκήσεις, Γενικό Λύκειο, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου, ΥΑΠ και Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», όσο και άλλο υποστηρικτικό υλικό, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Περιεχόμενο ύλης

I. Κειμενικοί τύποι μέσα από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά: Γλώσσα – Λόγος και διάλογος (το άτομο και η κοινωνία), Ελληνική Γλώσσα – Λεξιπενία – Γλωσσομάθεια, Διάλογος δύο γενεών (Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος), Ψυχαγωγία – Ελεύθερος χρόνος, Αθλητισμός – Βία και παραβατικότητα, Εφηβεία – Αγάπη – Έρωτας, Υγεία – Διατροφή, Μόδα- Ενδυμασία, Το γέλιο, Επικαιρότητα:

- **Περιγραφή (υποκειμενική – αντικειμενική):** ατόμου/προσώπου, χώρου, κτηρίου, αντικειμένου - το σχόλιο/ γνώμη και η οπτική γωνία στην περιγραφή – Η Περιγραφή στην Αφήγηση
- **Αφήγηση** (ρεαλιστική – μυθοπλαστική) - αφηγηματικό περιεχόμενο - αφηγηματική πράξη, αφηγηματικά είδη – ύφος και σκοπός τους, είδη αφηγητή, οπτική γωνία αφήγησης, αφηγηματικές τεχνικές – ο χρόνος στην αφήγηση, διάκριση περιγραφής –αφήγησης,
- **Επιχειρηματολογία** (πειθώ) – Τρόποι και μέσα πειθούς: επίκληση στη λογική/στην αυθεντία/στο συναίσθημα
- **Οδηγίες** (χρηστικά – πληροφοριακά κείμενα)

II. Κειμενικά είδη προφορικού και γραπτού λόγου

- Κείμενα για επεξεργασία και κατανόηση: ποικίλα κειμενικά είδη (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου: Επιστολή, Ομιλία, Άρθρο (είδη, βασικά χαρακτηριστικά, δομή, γλωσσικά στοιχεία)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή προφορικού/γραπτού λόγου: Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, Δραματοποιημένη συζήτηση – υπόδυση ρόλων, Πρόγραμμα, Πρόσκληση, Ανακοίνωση, Αφίσα, Ενημερωτικό/Διαφημιστικό φυλλάδιο, Αίτηση κ.ά. (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Διαθεματικές εργασίες, μικρές εργασίες βιβλιοθήκης, εργασίες τύπου project κ.ά.

III. Κατανόηση και Παραγωγή Προφορικού και Γραπτού Λόγου

III.1. Περιεχόμενο κειμένου

- Μορφές – κώδικες – παράγοντες – τρόποι επικοινωνίας
- Χαρακτηριστικά γνωρίσματα προφορικού και γραπτού λόγου
- Επικοινωνιακό – κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο – ιστορικότητα του κειμένου (πληροφορίες για τον δημιουργό, πραγματολογικές αναφορές για τον χώρο και τον χρόνο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται το κείμενο).

Περίγραμμα Περιεχομένου ΑΠ Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄ Λυκείου

- Στρατηγικές για κατανόηση κειμένου, γλωσσική εξομάλυνση, εντοπισμό και κριτική αποτίμηση των πληροφοριών, κατανόηση του κεντρικού νοήματος του κειμένου
- Ύφος και σκοπός
- Παραγλωσσικά – εξωγλωσσικά στοιχεία, στοιχεία προφορικότητας
- Κριτική τοποθέτηση επί των νοημάτων που προβάλλονται ή υπονοούνται στο κείμενο
- Αξιολόγηση του κειμένου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια

III.2. Μορφή κειμένου

- Κείμενα προφορικά/γραπτά, γλωσσικά/μη γλωσσικά, μονοτροπικά/πολυτροπικά, ασυνεχή
- Δομή κειμένου/παραγράφου (οργανωτικά πρότυπα κειμενικών τύπων/ειδών – εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία)
- Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου (αιτιολόγηση, αναλογία)
- Εκφραστικά και άλλα γλωσσικά μέσα, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος
- Λεξιλογικά:
 - Στρατηγικές για γλωσσική εξομάλυνση και εμπλουτισμό λεξιλογίου, π.χ. συμφραζόμενα, χρήση λεξικών
- Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες (ιδιώματα και διάλεκτοι) και κοινωνικές ποικιλίες (ηλικία, μόρφωση κ.ά.) - ειδικές γλώσσες

III.3. Γλωσσικές ασκήσεις: Ετυμολογία, Παραγωγή – Σύνθεση, πολυσημία, συνώνυμα - αντώνυμα, παρώνυμα - ομώνυμα, λόγιες λέξεις, αποφθέγματα, παροιμίες κ.ά.

III.4. (Αυτο)αξιολόγηση κειμένου με σαφή και καθορισμένα κριτήρια

- Κριτήρια αξιολόγησης περιεχομένου, μορφής (δομής/οργάνωσης λόγου), γλωσσικών/μη γλωσσικών στοιχείων, αποτελεσματικότητας

IV. Πύκνωση – απόδοση κειμένου

- α. Σημειώσεις** από προφορικό/γραπτό κείμενο (κατά παράγραφο ή κατά ενότητα – διαρθρωτικές λέξεις – διάγραμμα κειμένου – είδη/μορφές σημειώσεων)
- β. Περίληψη** προφορικού/γραπτού κειμένου (περιεχόμενο, έκταση, δομή/οργάνωση, γλωσσικά στοιχεία, ύφος)

Εισαγωγικά

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Λύκειο επιτυγχάνεται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμένων (προφορικών/γραφτών, γλωσσικών/μη γλωσσικών, πολυτροπικών, ασυνεχών), τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη, όπου (συν)υπάρχουν οι κειμενικοί τύποι της Αφήγησης, της Περιγραφής, της Επιχειρηματολογίας και των Οδηγιών μέσα από τον προβληματισμό συγκεκριμένων θεματικών ενοτήτων. Ο/Η φιλόλογος στοχεύει, μέσω της επικοινωνιακής - κειμενοκεντρικής προσέγγισης, στην καλλιέργεια των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων: Κατανόηση Προφορικού/Γραπτού Λόγου – Παραγωγή Προφορικού/Γραπτού Λόγου, σύμφωνα με τους αντίστοιχους Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας.

Ο/Η διδάσκων/ουσα αξιοποιεί τόσο τα διδακτικά εγχειρίδια Έκφραση Έκθεση Τεύχος Β΄, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Θεματικοί Κύκλοι, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Γλωσσικές ασκήσεις, Γενικό Λύκειο, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Πολιτική Αγωγή Β΄ Λυκείου, ΥΑΠ, όσο και άλλο υποστηρικτικό υλικό σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Περιεχόμενο ύλης

I. Κειμενικοί τύποι μέσα από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά: Επικοινωνία – Πληροφόρηση – Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, Κοινωνικός Αποκλεισμός – Ρατσισμός (διακρίσεις – προκαταλήψεις), Εργασία – Επάγγελμα – Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Ανεργία, Τέχνη, Παράδοση:

I.1. Αφήγηση: εμπειρική σύλληψη και απόδοσης της πραγματικότητας, ρεαλιστική (γεγονότα σύγχρονα του αφηγητή και γεγονότα του παρελθόντος)

I.2. Επιχειρηματολογία: νοητική επεξεργασία της πραγματικότητας

- Τρόποι – μέσα πειθούς:
 - Επίκληση στη λογική: επιχειρήματα, τεκμήρια κ.ά.
 - Επίκληση στο συναίσθημα: περιγραφή, αφήγηση κ.ά.
 - Επίκληση στην αυθεντία: ρήσεις προσωπικοτήτων, αποφθέγματα κ.ά.
 - Επίκληση στο ήθος του πομπού: αξιόπιστος λόγος, έπαινοι κ.ά.
 - Επίκληση στο ήθος του δέκτη: άμεσος ή λανθάνων αξιολογικός χαρακτηρισμός
 - Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: κριτικές, κατηγορητήρια
- Μορφές πειθούς (η πειθώ στη διαφήμιση, στον δικανικό/πολιτικό/επιστημονικό λόγο)

I.3. Περιγραφή στην Αφήγηση

I.4. Οδηγίες: κατευθυντικός λόγος για επικοινωνία (χρηστικά – πληροφοριακά κείμενα)

II. Κειμενικά είδη

- Κείμενα για επεξεργασία και κατανόηση: ποικίλα κειμενικά είδη (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου: Επιστολή, Ομιλία, Άρθρο (χαρακτηριστικά – λειτουργίες, δομή/οργάνωση - εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία - λεξιλόγιο, γλωσσικά στοιχεία)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή προφορικού/γραφτού λόγου: Δοκίμιο, Δημοσιογραφική είδηση (είδη δημοσιογραφίας, οργάνωση και παρουσίαση της Είδησης, το γεγονός και το σχόλιο στην είδηση), Βιογραφικό σημείωμα, Αυτοπαρουσίαση, Συνέντευξη για πρόσληψη, Συστατική Επιστολή, Παρουσίαση – Κριτική (βιβλίου ή/και άλλων κειμένων – άρθρων, δοκιμίων, επιφυλλίδων, χρονογραφημάτων, δημοσιογραφικών δημοσιευμάτων, πραγματειών κ.ά.), Θεατρικής παράστασης, κινηματογραφικού έργου, έργου τέχνης, μουσικού έργου/παράστασης κ.ά.) - Διαφορές Παρουσίασης - Κριτικής – Αντικειμενική παρουσίαση και τεκμηριωμένη αξιολόγηση, Ελεύθερες συζητήσεις σε μικρές ομάδες, Δομημένη συζήτηση – «Αγώνες Λόγου»
- Διαθεματικές εργασίες, μικρές εργασίες βιβλιοθήκης, εργασίες τύπου project κ.ά.

III. Κατανόηση/Παραγωγή Προφορικού και Γραπτού Λόγου

III.1. Περιεχόμενο κειμένου

- Επικοινωνιακό – κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο – ιστορικότητα του κειμένου (πληροφορίες για τον δημιουργό, πραγματολογικές αναφορές για τον χώρο, τον χρόνο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται το κείμενο)
- Στρατηγικές για κατανόηση κειμένου, γλωσσική εξομάλυνση, εντοπισμό και κριτική αποτίμηση των πληροφοριών (διάκριση μεταξύ κύριων – δευτερευουσών πληροφοριών/ιδεών και μεταξύ αδιαπραγμάτευτων αληθειών – αποδεικτικού υλικού – συμπεράσματος – άποψης), κατανόηση του κεντρικού νοήματος του κειμένου
- Τρόποι και μέσα πειθούς – μορφές πειθούς
- Ύφος και σκοπός
- Παραγλωσσικά – Εξωγλωσσικά στοιχεία, στοιχεία προφορικότητας
- Κριτική τοποθέτηση επί των νοημάτων που προβάλλονται ή υπονοούνται στο κείμενο
- Αξιολόγηση του κειμένου, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια

III.2. Μορφή κειμένου

- Κείμενα προφορικά/γραπτά, γλωσσικά/μη γλωσσικά, μονοτροπικά/πολυτροπικά, ασυνεχή
- Δομή κειμένου/παραγράφου (οργανωτικά πρότυπα κειμενικών τύπων/ειδών - εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία)
- Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου
- Εκφραστικά και άλλα γλωσσικά μέσα, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος
- Λεξιλογικά: Στρατηγικές για γλωσσική εξομάλυνση και εμπλουτισμό λεξιλογίου, π.χ. συμφραζόμενα, χρήση λεξικών

III.3. Γλωσσικές Ασκήσεις: Ετυμολογία, Παραγωγή – Σύνθεση, λεκτικά σύνολα της Αρχαίας Ελληνικής στη δημιουργία λέξεων στην Ελληνική και σε ξένες γλώσσες, λόγιες λέξεις/φράσεις, πολυσημία, συνωνυμία - αντωνυμία, παρωνυμία – ομωνυμία, ομοηχία, υπωνυμία - υπερωνυμία, μετωνυμία, ύφος - επίπεδα λόγου, στίξη κ.ά.

III.4. (Αυτο)αξιολόγηση κειμένου με σαφή και καθορισμένα κριτήρια

- Κριτήρια αξιολόγησης περιεχομένου, μορφής (δομής/οργάνωσης λόγου), γλωσσικών/μη γλωσσικών στοιχείων, αποτελεσματικότητας

IV. Πύκνωση – απόδοση κειμένου

- α. Σημειώσεις** από προφορικό/γραπτό κείμενο (κατά παράγραφο ή κατά ενότητα – διαρθρωτικές λέξεις – διάγραμμα κειμένου – είδη/μορφές σημειώσεων)
- β. Περίληψη** προφορικού/γραπτού κειμένου (περιεχόμενο, έκταση, δομή/οργάνωση, γλωσσικά στοιχεία, ύφος)

Εισαγωγικά

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Λύκειο επιτυγχάνεται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμένων (προφορικών/γραπτών, γλωσσικών/μη γλωσσικών, πολυτροπικών, ασυνεχών), τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη. Ο/Η φιλόλογος στοχεύει, μέσω της επικοινωνιακής -κειμενοκεντρικής προσέγγισης, στην καλλιέργεια των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων: Κατανόηση Προφορικού/Γραπτού Λόγου – Παραγωγή Προφορικού/Γραπτού Λόγου, σύμφωνα με τους αντίστοιχους Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας.

Ο/Η διδάσκων/ουσα αξιοποιεί τόσο τα διδακτικά εγχειρίδια *Έκφραση Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Γ΄, αναθεωρημένη έκδοση, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Αθήνα 2012, Έκφραση Έκθεση για το Γενικό Λύκειο, Θεματικοί Κύκλοι, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2012, Γλωσσικές Ασκήσεις, Γενικό Λύκειο, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», 2012, Πολιτική Αγωγή Β΄ Λυκείου, ΥΑΠ*, όσο και άλλο υποστηρικτικό υλικό σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Περιεχόμενο ύλης

I. Κειμενικοί τύποι μέσα από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά: Παιδεία – Εκπαίδευση – Συνειδητοποιημένος - Ενεργός πολίτης, Ο πόθος της Ελευθερίας και η δύναμη της Εξουσίας – Ανθρώπινα Δικαιώματα, Οικονομία – Καταναλωτισμός – Διαφήμιση, Κύπρος – Ελλάδα – Ευρώπη – Κόσμος – Το άτομο ως πολίτης της χώρας του, ως Ευρωπαίος αλλά και ως παγκόσμιος πολίτης, Επιστήμη – Τεχνολογία, Οικολογία, Επικαιρότητα:

I.1. Επιχειρηματολογία

- Τρόποι – μέσα πειθούς:
 - Επίκληση στη λογική: επιχειρήματα, τεκμήρια κ.ά.
 - Επίκληση στο συναίσθημα: περιγραφή, αφήγηση κ.ά.
 - Επίκληση στην αυθεντία: ρήσεις προσωπικοτήτων, αποφθέγματα κ.ά.
 - Επίκληση στο ήθος του πομπού: αξιόπιστος λόγος, έπαινοι κ.ά.
 - Επίκληση στο ήθος του δέκτη: άμεσος ή λανθάνων αξιολογικός χαρακτηρισμός
 - Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: κριτικές, κατηγορητήρια
- Μορφές πειθούς (η πειθώ στη διαφήμιση, στον δικανικό/πολιτικό/επιστημονικό λόγο)

I.2. Αφήγηση/Περιγραφή στην Επιχειρηματολογία ως μέσο πειθούς (επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη)

I.3. Οδηγίες: κατευθυντικός λόγος για επικοινωνία (χρηστικά – πληροφοριακά κείμενα)

II. Κειμενικά είδη Προφορικού/Γραπτού Λόγου

- Κείμενα για επεξεργασία και κατανόηση: ποικίλα κειμενικά είδη (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου: Άρθρο, Ομιλία, Επιστολή, Δοκίμιο (είδη, βασικά χαρακτηριστικά, λειτουργίες, δομή, γλωσσικά στοιχεία)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή προφορικού/γραπτού λόγου, ενδεικτικά: Δομημένη Συζήτηση – Συζήτηση με τη μορφή αντιπαράθεσης επιχειρημάτων - "Αγώνες Λόγου", Διαφήμιση
- Διαθεματικές εργασίες, μικρές εργασίες βιβλιοθήκης, εργασίες τύπου project κ.ά.

III. Κατανόηση/Παραγωγή Προφορικού και Γραπτού Λόγου

III.1. Περιεχόμενο κειμένου

- Επικοινωνιακό – κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο – ιστορικότητα του κειμένου (πληροφορίες για τον δημιουργό, πραγματολογικές αναφορές για τον χώρο και τον χρόνο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται το κείμενο)
- Στρατηγικές για κατανόηση κειμένου, γλωσσική εξομάλυνση, εντοπισμός και κριτική αποτίμηση των πληροφοριών (διάκριση μεταξύ κύριων – δευτερευουσών πληροφοριών/ιδεών και μεταξύ αδιαπραγμάτευτων αληθειών – αποδεικτικού υλικού– άποψης –συμπεράσματος), κατανόηση του κεντρικού νοήματος του κειμένου

- Τρόποι και μέσα πειθούς – μορφές πειθούς
- Ύφος και σκοπός
- Παραγλωσσικά – εξωγλωσσικά στοιχεία, στοιχεία προφορικότητας
- Κριτική τοποθέτηση επί των νοημάτων που προβάλλονται ή υπονοούνται στο κείμενο ή σε συνεξεταζόμενα (πολυφωνικά) κείμενα
- Αξιολόγηση του κειμένου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια

III.2. Μορφή κειμένου – οργάνωση λόγου

- Κείμενα προφορικά/γραπτά, γλωσσικά/μη γλωσσικά, μονοτροπικά/πολυτροπικά, ασυνεχή
- Δομή κειμένου/παραγράφου (οργανωτικά πρότυπα κειμενικών τύπων/ειδών) - εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία
- Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου
- Εκφραστικά και άλλα γλωσσικά μέσα: εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, κυριολεξία – μεταφορά κ.ά.
- Λεξιλογικά: στρατηγικές για εμπλουτισμό λεξιλογίου, π.χ. συμφραζόμενα, χρήση λεξικών

III.3. Γλωσσικές Ασκήσεις

- Ετυμολογία, Παραγωγή – Σύνθεση, λεκτικά σύνολα της Αρχαίας Ελληνικής στη δημιουργία λέξεων στην Ελληνική και σε ξένες γλώσσες, λόγιες λέξεις/φράσεις, πολυσημία, συνωνυμία - αντωνυμία, παρωνυμία, ομοηχία, υπωνυμία - υπερωνυμία, μετωνυμία, ύφος - επίπεδα λόγου, στίξη κ.ά.

III.4. (Αυτο)αξιολόγηση κειμένου με σαφή και καθορισμένα κριτήρια

- Κριτήρια αξιολόγησης περιεχομένου, μορφής (δομής/οργάνωσης λόγου), γλωσσικών/μη γλωσσικών στοιχείων, αποτελεσματικότητας

IV. Πύκνωση – απόδοση κειμένου

α. Σημειώσεις από προφορικό/γραπτό κείμενο (κατά παράγραφο ή κατά ενότητα – διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις – διάγραμμα κειμένου – είδη/μορφές σημειώσεων)

β. Περίληψη προφορικού/γραπτού κειμένου (επικοινωνιακό πλαίσιο, περιεχόμενο, έκταση, δομή/οργάνωση, γλωσσικά στοιχεία, ύφος)